

třeba u zprávy Věry Jirousové, Václava Havla a Jiřího Němce z průběhu hlavního líčení ve dnech 21. až 23. září 1976: „Přepis jsme opravovali interpunkčně a gramaticky, byť takovýchto oprav nebylo potřeba mnoho.“ (s. 470, pozn. 76).

Proč tato dvojznačnost? U zpráv estébáckých ve vší jejich odpudivosti ponecháme chyby, zatímco u zpráv disidentských chyby opravíme, a ještě uvedeme, že jich nebylo mnoho. Dokumentem doby jsou ale obojí texty, nebo nikoli? Není stejně tak zajímavé vidět, jaké pravopisné chyby dělali lidé z disentu? Podobné otázky se sice zdánlivě týkají jen ediční praxe, mají ale co do činění s problémy přístupu historika ke konfliktním událostem soudobých dějin, v nichž se cítí svými sympatiemi či antipatiemi, často i na základě osobních životních zkušeností, zaangažován a svůj postoj či morální hodnocení dává najevo mnohdy i bezděčnými způsoby.

Předešlé poznámky ale nic nemění na tom, že „*Hnědá kniha*“ o procesech s českým undergroundem konečně našla svého kompetentního editora a že její finální podoba s řadou zajímavých doplňků si určitě zaslouží pozornost jak odborné, tak laické veřejnosti.

Přemysl Houda

MÁLKOVÁ, Iva: *František Hrubín: Z archivních fondů*. Brno – Ostrava, Host – Ostravská univerzita 2011, 336 s., ISBN 978-80-7294-620-4 a 978-80-7368-971-1.

Spojit v názvu knihy jméno geniálního tvůrce, dotýkajícího se nebes, s termínem „archív“ se může zdát podivným, ba podezřelým. Někteří literární vědci se k archivním pramenům, zejména k těm neliterárním, stavějí spíše odtažitě, někdy i štítivě. Iva Málková naopak na pramenném výzkumu postavila svůj pětiletý projekt, podpořený Grantovou agenturou ČR a dalšími institucemi. Využila soupisu básnickovy pozůstalosti (ZAHRADNÍKOVÁ, Marta – FERKLOVÁ, Renata: *František Hrubín (1910–1971): Soupis osobního fondu*. Praha, Literární archiv Památníku národ-

ního písemnictví 2009), sama pak přispěla ke zpracování bibliografie (MÁLKOVÁ, Iva – ŘEHÁK, Daniel: *Tvůrčí osobnost Františka Hrubína: Bibliografie*. Brno, Host 2009), ujala se edice korespondence (MÁLKOVÁ, Iva: *Adresát František Hrubín: Korespondence F. Hrubína, J. Seiferta, J. Strnadla, E. Frynty*. Brno, Host 2010) a posléze i vydání výboru z díla (HRUBÍN, František: *Básně*. Edice a komentář Iva Málková. Brno, Host 2010). Metoda konfrontace spisovatelova díla s archivními dokumenty je přínosná. Lze si však klást otázku, proč se autorka monografie omezila v podstatě jen na prameny obsažené v Hrubínově osobním fondu a nedoplnila je dalšími (nabízejí se například archiválie Svazu československých spisovatelů nebo Ústředního výboru KSČ). Tuto mezeru doplňuje alespoň zčásti sekundární literaturou a edicemi.

Přínos práce Ivy Málkové je v tom, že objevuje nová historická fakta a zpřesňuje kontextuální vazby a osobní vztahy. Zabývá se rodovými kořeny a přátelskými styky, které měly velký význam pro „zrození básníka“ a jeho uzrávání. Svou knihou přispívá k bližšímu poznání Hrubínových vztahů s takovými osobnostmi, jako byli například básníci František Halas, Josef Hora a Jaroslav Seifert nebo literární kritik Václav Černý. Autorka pečlivě zaznamenává rozmanité receptce Hrubínovy tvorby a všímá si toho, jak je vnímal a zužitkovával on sám – spolu se vstřebáváním tradice české literatury. Sleduje kontinuitu a dynamiku v tom, jak se uplatňovaly různé motivy a témata, básnické prostředky a formy v Hrubínově literární práci. Lze ocenit, že značnou pozornost Iva Málková věnuje politickým souvislostem a mocenským zásahům, jež vedly na jedné straně k omezování tvůrčího prostoru, na druhé straně si pak vynucovaly Hrubínovu politickou angažovanost, jež se setkávala se širším společenským ohlasem.

Autorka například konstatuje, že „až neuralgickým bodem přívýkladu tvůrčí osobnosti Františka Hrubína“ zůstává jeho vystoupení na druhém sjezdu československých spisovatelů v dubnu 1956 (s. 156). Sbírá

v Hrubínově pozůstalosti všechny dokumenty týkající se jeho projevu, který vzbudil (spolu s projevem Seifertovým, Jana Kaplického a dalšími) ve své době obrovský zájem. Registruje ohlasy Hrubínova vystoupení a dokumentuje následné dění. Koriguje přitom pozdější hodnocení Václava Černého či Milana Jungmanna (a také z opačného gardu formulované závěry Ladislava Štolla, vyznívající ale fakticky stejně), která podle ní nejsou spravedlivá či přesná. Jde zejména o Hrubínovu údajnou sebekritiku, již dva prvně jmenovaní literární kritici interpretují jako mravní zradu s devastujícím dopadem na veřejné mínění. Málková především upřesňuje text Hrubínova vystoupení na plenárním zasedání svazu spisovatelů v červnu 1957 a dále si všímá vlastních básnických reflexí a svědectví dalších aktérů (zejména Ladislava Fikara). Dospívá tak k názoru, že „obsah Hrubínova vystoupení, tak tragický pro osobnost básníka, nehrál pro další fungování literatury v padesátých letech téměř žádnou roli“ (s. 169).

Na výkladu kulturního dění v letech 1956 a 1957 (ale podobně třeba i na zajímavém popisu dění kolem nerealizovaného vydání výboru z poezie Jana Zahradníčka v polovině 60. let) lze demonstrovat autorčin metodologický přístup ke zpracování biografie. Je střídá ve formulaci závěrů, zato nabízí pestrý vějíř informací, vytěžených z pramenů (někdy jde doslova o útržky papíru, popsané básníkovými glosami). Jelikož využívá egodokumentů, dokáže často nabídnout nezvyklý úhel pohledu. Málková dokumenty spíše jen glosuje; na jejich interpretaci a zobecňující soudy obvykle rezignuje (její kniha příznačně nemá samostatný shrnující závěr či doslov), je konečnou přesvědčena, že „to určující o tvůrčí osobnosti Františka Hrubína bylo již vysloveno“ (s. 11). Ale nakonec i deklarovaná snaha o „rozostření, popření, někdy snad i revizi výkladu Hrubínova díla a veřejných postojů“ (tamtéž) není úplně marná, byť se může jevit jako cíl zbytečně skromný.

Kniha Ivy Málkové, mapující Hrubínovu uměleckou cestu od 30. po 60. léta a všima-

jící si širších společenských souvislostí jeho působení, se spolu s dalšími jejími hrubínovskými publikacemi jistě stane vyhledávanou příručkou pro historiky soudobých dějin a literární vědce, zaujmout by mohla ale i politology, kteří jsou ochotni hledat poučení v minulosti. Renomované brněnské nakladatelství Host spolu s Ostravskou univerzitou ji vydalo vybavenou jmenným rejstříkem a seznamem použitých pramenů a literatury. Formální postupy vysvětluje autorka v ediční a bibliografické poznámce. Publikaci oživuje několik reprodukcí dokumentů a také fotografií.

Jiří Křestan

POLÁŠEK, Martin – NOVOTNÝ, Vilém – PEROTTINO, Michel a kol.: *Mezi masovou a kartelovou stranou: Možnosti teorie při výkladu vývoje ČSSD a KSČM v letech 2000–2010*. Praha, Sociologické nakladatelství 2012, 190 s., ISBN 978-80-7419-094-0.

Na počátku května 2013 se uskutečnilo v Goethe-Institutu v Praze dvě besedy, k nimž byli přizváni nejen autoři předložené knihy, ale také tři aktivní politikové sociálnědemokratické a komunistické strany (Jiří Dienstbier, Lubomír Zaorálek a Jiří Dolejš – pouze poslanec za KSČM si ale dokázal zorganizovat čas tak, že se zúčastnil celé diskuse) a dva akademičtí odborníci (Ondřej Slačálek a Oto Novotný). Tyto akce jen dokládají, že kniha, při jejímž vzniku stáli pracovníci několika politologických pracovišť Univerzity Karlovy (kromě autorů uvedených v titulu práce se na ní podíleli ještě Radek Buben, Jiří Koubek a Kateřina Merklová), budí právem zájem odborníků, ale i dalších zájemců o soudobé dějiny a politické vědy. Přitom vlastně nepřichází s originálním pojetím výzkumu a v podstatě jen přenáší do našich poměrů metodologické podněty uplatňované v zahraniční politologii a sociologii. Jak se ale zdá, i to představuje v poněkud vyprahlé krajině českého teoretického myšlení přínosný a inspirativní počín.